

РОЗДІЛ 2

МЕЛОТИПОЛОГІЯ І МЕЛОГЕОГРАФІЯ
ПІСЕНЬ ДО ОБРЯДІВ НОВОЛІТТЯ
У СХІДНИХ СЛОВ'ЯН

УДК 781.7(477.81) + 784.4(477.87)

Василь Коваль (Львів)

ТРАНСФОРМАЦІЙНО-МОДИФІКАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В 13-СКЛАДОВИХ КОЛЯДКАХ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ З ОКОЛИЦЬ НА ПІВНІЧНИЙ ЗАХІД ВІД ГОРГАН)*Проблемна науково-дослідної лабораторія етномузикології АНМА ім. М. В. Лисенка
Тел.: 050 6103425, e-mail: pndlme@ukr.net*

У статті на локальному матеріалі з теренів так званого Підгоргання (північно-західних схилів Карпат та передгірної смуги розглядаються трансформаційно-модифікаційні процеси в 13-складових колядках, що за визначенням В. Гошовського належать до типу Б. На Підгорганні колядки цього типу еволюціонують у таких двох напрямках: 1) у бік модифікації традиційної колядкової ритміки та підміни її вальсовою; 2) у сторону трансформації складочислової та семантичної структури строфи шляхом пропуску (випадання) чи додавання цілих силабічних груп або ж збільшення (розширення) чи зменшення (звуження) в них кількості складів.

Ключові слова: колядки, трансформаційно-модифікаційні процеси, мелотипологія, мелогеографія

Картосхеми див. в Атласі на стор. К4

Розшифровка музично-ритмічних кодів дається на стор. 70

Від редактора. 13-складові колядки складають одну з базових пісенних форм річного циклу на Підгорганні – теренах на північний захід від Горган, що включають Богородчанський, Долинський та Рожнятівський райони Івано-Франківської області. Цей терен був обстежений Василем Ковалем протягом 1991–2002 років, його матеріали вивчено з точки зору мелотипології, прокартографовано всі пісенні форми річного та весільного циклів, встановлено мелодіалектний поділ регіону¹. Складні метаморфози місцевих колядок застосовують на як-найпильніший аналітичний розгляд, який і пропонується в даній роботі.

Тексту статті передсилаємо витяг з дисертації автора (сс. 33–35):

«Класичне розуміння пісенного типу базується на єдності ритмічної форми наспіву та ритмічної структури вірша. Однак при надзвичайно великій різноманітності структур вірша та музично-ритмічних форм інваріантів наспівів, які походять з єдиного кореня, воно не дає змоги простежити дивергентні розходження, що поста-

ли внаслідок мутагенних перетворень свого генотипу. Застосовуючи до таких інваріантів звичке трактування пісенного типу, отримаємо хіба що чимале число мелотипів із різноманітними структурами вірша та музично-ритмічними формами. Тому-то перед дослідником ставляться додаткові вимоги для здійснення генеалогічної класифікації інваріантів, що постали з єдиного кореня внаслідок дивергентних розходжень.

З огляду на це, такі інваріанти доцільно укласти в ієрархічне підпорядкування. Virізняти в рамках мелотипів їхні види й різновиди запропонував Б. Луканюк, щоправда не вказавши при цьому чітко на основні критерії, за якими їх необхідно диференціювати. Зваживши на відсутність виразної дефініції цих понять, у virізненні видів і різновидів мелотипу пропонуємо дотримуватися такого принципу:

– сукупність всіх інваріантів наспівів, що походять від єдиного генотипу, необхідно розглядати як тип;

– сукупність інваріантів, що мають однакову структуру вірша, хоча й різну музично-ритмічну форму – як вид цього типу;

інваріанти із відмінною музично-ритмічною формою, однак зі спільною структурою вірша – як різновиди.

За мелічними ж ознаками варто розглядати групи типу, а в їхніх рамках – підгрупи, класи та підкласи.»

¹ Коваль Василь. Генеза локальної типологічно гетерогенної народновокальної традиції (на матеріалах обрядових наспівів із околиць на північний захід від Горган) : дис. ... канд. мист. / Наук. кер. Б. Луканюк. – Львів, 2006. – 189 с.+Додатки

За визначенням В. Гошовського, до зимових творів типу Б (власне – 13-складових колядок) належать дворядкові колядки з ізометричною ритмо-семантичною структурою поетичного тексту (5+5+P3) П(5+5+3) [¹⁸V553;553]¹, ритмічною формою aab/aab [^mRaac;aac, де «а» – ритмічна модель 5-складників 11112, «с» – 3-складників 123], мелодичною – abc/def [¹Маβγ;δεδ], вірша [¹⁸V] – абр/вгр, абр/вгд або абр/пср [1, с. 91].

Кристалічна деталізована ритмічна модель мелострофи колядок цього типу –

$${}^mR^6 11112 | 6 11112 | 6 123 | 6 11112 | 6 11112 | 6 123 || \Leftarrow$$

$${}^mR^6 1212 | 6 1212 | 6 123 | 6 1212 | 6 1212 | 6 123 ||$$

У означеному терені побутують колядки з цією музично-ритмічною формою (вид ^{3:553}Б/2_{aac;aac}², нотація 1), які мають мелодичні форми ¹Маβγ;δεδ, αβγ;δεε та αβγ;αβγ. У них задля ритмічного розімкнення половинного кадансу, що підсилює драматургію композиційної будови строфи-періоду загалом, остання силабохрона 3-складового рефрену першого вірша часто вкорочується на одну, а то й дві міри [4, с. 35], а отже, третя музично-синтаксична стопа має здебільшого такі два реальні ритмічні малюнки: 122 та 121. Нерідко видозмінюється й остання (шоста) музично-синтаксична стопа, що зумовлюється прискіпуванням чи затягуванням заключного кадансу. Однак при моделюванні ці ритмічні малюнки способом симетризації зводяться до єдиної моделі 12 3.

На Підгір'янні колядки типу Б еволюціонують у таких двох напрямках: 1) у бік модифікації традиційної колядкової ритміки та підміни її вальсовою; 2) у сторону трансформації складочислової та семантичної структури строфи шляхом пропуску (випадання) чи додавання цілих силабічних груп або ж збільшення (розширення) чи зменшення (звуження) в них кількості складів. Розглянемо їх у цій послідовності.

[Модифікації ритміки]

Окрім музично-ритмічних моделей 5-складників 111 12 (а) та 3-складників 12 3 (с), колядки типу Б, що зафіксовані на досліджуваній території, мають ще й інші структури, в яких замість традиційних ямбів 12 виступають хорей 21: для 5-складників – 111 21 (b), для 3-складників – 21 3 (d). Саме такі ритмічні структури й характерні для вальсової музики. Відправною точкою для проникнення хорей у традиційну колядкову ритміку є поява мікроструктури 21 замість первинного ямбу 12 в п'ятій силабічній групі. Таким чином колядки набувають музично-ритмічної форми ^mR⁶ 11112 | 6 11112 | 6 123 | 6 11112 | 6 11121 | 6 123 || (різновид ^{3:553}Б/2_{aac;abc}, нот. 2). Цей різновид має наскрізну мелотематичну будову ¹Маβγ;δεδ.

Різновид ^{3:553}Б/2_{aac;bbc} з трибрахієм-хореем 11121 у двох 5-складниках другого речення (^mR⁶ 11112 | 6 11112 | 6 123 | 6 11121 | 6 11121 | 6 123 ||) здебільшого також має мелодичну форму ¹Маβγ;δεδ (нот. 3), дуже рідко – ¹Маβγ;δδє.

Подібуються й колядки, мелострофа яких складається з двох речень, які конструктивно принципово відмінні: перший рядок має традиційну колядкову музично-ритмічну форму й виконується в мірному типі ритму, у другому ж замість звичних ямбів – хорей й доль-

ний тип ритму, де в долі лучаться три восьмих тривалості або ж четвертна й восьма. Таким чином утворюється контамінований мелоритмічний різновид ^{3:553}Б/2_{aac;bbd} із музично-ритмічною моделлю строфи ^mR⁶ 11112 | 6 11112 | 6 123 | 6 11121 | 6 11121 | 6 213 || (нот. 4). Реальний ритмічний малюнок рефрену (третьої силабічної групи) 121 дає змогу вільно переходити від мірності першого речення до дольності другого, оскільки дві останні складовоти цієї структури формально відповідають долям наступної побудови – трибрахієм 111 та хореем 21. Друге речення, яке позначається спрощеністю звуковисотної лінії, будується за принципом повтору мелодичного звороту та додання до отриманої конструкції заключного кадансу. А отже, мелотематична структура колядок цього різновиду – ¹Маβγ;δδє.

Проникнення хорей у першу та другу силабічні групи відбувається у той спосіб, що мелодія колядки починається ніби з другого речення, у 5-складниках якого (четверта й п'ята музично-синтаксичні стопи) вже наявна ритмічна структура трибрахія-хорей³; при цьому 3-складники мають звиклу модель 123 із традиційним укороченням останньої складовоти в половинному кадансі. Мелодична ж лінія однієї з колядок різновиду ^{3:553}Б/2_{bbc;bbc} із музично-ритмічною формою ^mR⁶ 11121 | 6 11121 | 6 123 | 6 11121 | 6 11121 | 6 123 || відзначається спрощеністю, що базується на повторності мотивів⁴, і має мелодичну форму ¹Маαα;αβγ (нот. 5). Мелодична форма іншої колядки цього ж різновиду, яка до певної міри також спрощена – ¹Маβγ;βδє.

Заміщення ямбів хореем в усіх силабічних групах колядки (різновид ^{3:553}Б/2_{bbd;bbd} із музично-ритмічною формою ^mR⁶ 11121 | 6 11121 | 6 213 | 6 11121 | 6 11121 | 6 213 ||, нот. 6) призводить до повної мелоритмічної трансформації традиційної колядкової музично-ритмічної форми – *ксеномелоритмізації*. Такі зміни зумовлюються передовсім покиданням виконавцями старої сфери народномузичного мислення як вже незрозумілої й переходом до нової під впливом вальсовості. Колядка цього різновиду, що записана на досліджуваному терені, також відзначається мелодичною спрощеністю, оскільки її перше речення побудоване на принципі повторності початкового мелодичного звороту, який, до того ж, має не експозиційний, а радше кадансовий характер. Її мелодична форма – ¹Маαβ;γγδ.

На Підгір'янні також побутують інші зимові пісні, споріднені з різновидом ^{3:553}Б/2_{bbd;bbd}, що виникли в пізній період – треба гадати, під чесько-австрійськими вальсовими впливами. Найпоширеніші з них (умовний код ¹Б/2_{b(4)b(4)d;bbd}, нот. 7) виконуються на другий Святий (Щедрий) вечір і мають 13-складовий вірш (5+5+3) без рефрену, де в першому рядку цотирирядкової трафареткової конструкції (двох мелостроф) замість 5-складників (трибрахії-хорей) наявні 4-складники (дихорей), які зумовлюють ритмічне стягнення (сумування) перших двох силабохрон трибрахія-хорей: 2121 ⇐ 1^1121 ⇐ 11121. Таким чином, музично-ритмічна форма двох мелостроф цих народновокальних творів – ^mR⁶ 2121 | 6 2121 | 6 213 | 6 11121 | 6 11121 | 6 213 | 6 11121 | 6 11121 | 6 213 | 6 11121 | 6 11121 | 6 213 ||, ритмічна структура поетичного

¹ У клямах подаються формули-відповідники, узвичаєні в аналітичних описах львівської школи 1990–2000-х років. – Ред.

² У статті використано авторські типологічні коди – див. с. 70

³ Зіставте приклад № 3, вміщений на с. 378 у статті [2] з прикладом № 115 на с. 10 у збірці [5. – Ч. 1. – Кн. 1: Мелодії].

⁴ Ритмічний варіант цього типу див.: [5, ч. 1, кн. 1, с. 12, № 14].

тексту (його графареткової конструкції) – ${}^{\text{V}}443;553;553_2$, семантична будова – ${}^{\text{S}}\text{VAB};\text{VГ};\text{AB};\text{V}^1\text{Г};\text{AB};\text{V}^2\text{Г}$ і т. д.; мелотематичний матеріал, як правило, надзвичайно спрощений: ${}^1\text{M}\alpha\alpha\alpha_1;\beta\beta_1\gamma;\alpha_2\alpha_2\alpha_1;\beta\beta_1\gamma$.

[Кількісні трансформації]

Зменшення складочислової структури рядка (звуження до дванадцяти складів) у колядках типу Б, що побутують на досліджуваному терені, зумовлюється передовсім тим, що до основної структури вірша 5+5 долучається 3-складовий рефрен та 12-складовий (5+5+2) приспів, як-от: *...родися, родися жито це й пшениченька красна* (нот. 8). Тобто відбувається підміна приспіву з традиційною 13-складовою структурою вірша іншою текстовою формулою, яка має стриктифіковану (стислу) складочислову будову. Така підміна, зрозуміло, в музично-ритмічній формі мелострофи спричинює відсікання останньої складоноти, яка заміщується паузою: $12[\checkmark] \leftarrow 12[3] \leftarrow 123$. Колядки із 12-складовим приспівом (другим рядком строфи) мають, як правило, музично-ритмічну модель ${}^{\text{m}}\text{R}^6 11112|{}^6 11112|{}^6 123||{}^6 11121|{}^6 11121|{}^6 12[\checkmark]||$ (вид ${}^{\text{S}}3;552\text{B}/2_{\text{aac};\text{bbc}\checkmark}$).

Однак зафіксована й контамінована колядка, 3-складовий рефрен якої виражений відмінною восьми-мірною (чотиридольною) музично-ритмічною формою 224 (е), що запозичена від іншого колядкового типу (за В. Гошовським – типу В [1, с. 92]). Таким чином, ця колядка (різновид ${}^{\text{S}}3;552\text{BB}/2_{\text{aac};\text{abc}\checkmark}$) набуває музично-ритмічної форми ${}^{\text{m}}\text{R}^6 11112|{}^6 11112|{}^6 4224||{}^6 11121|{}^6 11121|{}^6 12[\checkmark]||$ (нот. 9). Її перші два 5-складники мають звуковисотну лінію, що уподібнюється до мелодії весільних ладканок із 17-складовою (5+5+7) структурою вірша. На Підгорганні виявлена й колядка, у 13-складовій структурі приспіву якої текстова цезура зміщується на один склад, і рядок таким чином розпадається на три силабічні групи із складочисловою будовою 5+6+2 (вид/різновид ${}^{\text{S}}3;562\text{B}/2_{\text{aac};\text{bbc}}$), що позірно виглядає як розширення п'ятої силабічної групи та звуження шостої (нот. 10).

Збільшення кількості складів у рядку (його розширення) – результат долучення до основної 10-складової (5+5) форми вірша 3-складового рефрену й приспіву, в ампліфікованій текстовій формулі якого замість другого 5-складника (п'ята силабічна група) наявний 6-складник. Така орнаментика у віршовій будові спричинює ритмічне варіювання (дроблення) в музично-ритмічній формі: $111111 \leftarrow 1111^{\wedge}11 \leftarrow 11121$. Таким чином, колядка із ритмо-семантичною структурою поетичного тексту ${}^{\text{S}}\text{V}553;563$ має музично-ритмічну форму ${}^{\text{m}}\text{R}^6 11112|{}^6 11112|{}^6 123||{}^6 11121|{}^6 111111|{}^6 123||$ (вид/різновид ${}^{\text{S}}3;563\text{B}/2_{\text{aac};\text{bb}\checkmark}$, нот. 11). Зафіксовано й колядку, в якій два 5-складники не тільки розширені до шести складів, а й виконують роль двох додаткових (вставних) силабічних груп, що долучені до звиклого 13-складового (5+5+3) приспіву. Ритмо-семантична структура поетичного тексту реструктуризованого трирядкового виду ${}^{\text{S}}3;66;553\text{B}/3_{\text{aac};\text{b}^{\wedge}\text{b}^{\wedge};\text{bbc}}$ – ${}^{\text{S}}\text{V}553;66;553$, музично-ритмічна форма – ${}^{\text{m}}\text{R}^6 11112|{}^6 11112|{}^6 123||{}^6 111111|{}^6 111111||{}^6 11121|{}^6 11121|{}^6 123||$, мелодична – ${}^1\text{M}\alpha\beta\gamma;\delta\delta;\epsilon\epsilon\delta$ (нот. 12).

Трансформація традиційної семантичної структури поетичного тексту колядок типу Б (${}^{\text{S}}\text{Vabp};\text{сту}$) відбувається й унаслідок **пропуску (випадання) цілих силабічних груп**. На досліджуваній території, зокрема, побутують колядки, в яких редукується остання (шоста) 3-складова музично-синтаксична стопа. Таким чином ритмо-семантична структура поетичного тексту колядок набуває вигляду ${}^{\text{S}}\text{V}553;55$ (нот. 13). Всі вони мають наскрізну мелотематичну будову ${}^1\text{M}\alpha\beta\gamma;\delta\epsilon$. Музично-ритмічна форма колядок виду ${}^{\text{S}}3;55\text{B}/2_{\text{aac};\text{aa}(\text{b})}$, як правило, – ${}^{\text{m}}\text{R}^6 11112|{}^6 11112|{}^6 123||{}^6 11112|{}^6 11112||$, як одиничний випадок – ${}^{\text{m}}\text{R}^6 11112|{}^6 11112|{}^6 123||{}^6 11112|{}^7 11122||$.

Серед колядок цього виду є й такі, мелодика перших двох 5-складників яких запозичена від звуковисотної лінії 17-складових весільних ладканок [3, с. 113, № 6]. Зафіксована й колядка, в якій у першій силабічній групі приспіву замість 5-складника наявний 6-складник і відсутня 3-складова музично-синтаксична стопа (${}^{\text{S}}\text{V}553;65$) (нот. 14). Проте збільшення кількості складів у силабічній групі супроводжується не дробленням четвертої тривалості на дві восьмі в музично-ритмічній формі 11121, а додаванням до цієї моделі ще однієї силабохрони, і витворює семимірний ритмічний малюнок: ${}^7 111121 \leftarrow 1+11121 \leftarrow {}^6 11121$. Музично-ритмічна форма колядки (вид ${}^{\text{S}}3;65\text{B}/2_{\text{aac};\text{b}^{\wedge}\text{b}^{\wedge}\text{a}}$) загалом набуває вигляду ${}^{\text{m}}\text{R}^6 11112|{}^6 11112|{}^6 123||{}^7 111121|{}^7 11122||$.

На досліджуваній території побутують і колядки, в яких редуковано п'яту й шосту силабічні групи (${}^{\text{S}}\text{V}553;5$). Ці колядки можуть мати таку мелотематичну будову: ${}^1\text{M}\alpha\beta\gamma;\delta$, ${}^1\text{M}\alpha\beta\gamma;\alpha$ і ${}^1\text{M}\alpha\beta\gamma;\beta$. Їхня музично-ритмічна форма – ${}^{\text{m}}\text{R}^6 11112|{}^6 11112|{}^6 123||{}^6 11112||$ (вид ${}^{\text{S}}3;5\text{B}/2_{\text{aac};\text{a}}$, нот. 15). Подібуються й колядки з пропущеними двома останніми силабічними групами, в яких 3-складовий рефрен має восьмимірну (чотиридольну) музично-ритмічну форму 224, а перші два 5-складники в деяких із цих колядок мелодично уподібнюються до 17-складових весільних ладканок. Музично-ритмічна модель таких контамінованих колядок (різновид ${}^{\text{S}}3;5\text{BB}/2_{\text{aac};\text{a}}$) – ${}^{\text{m}}\text{R}^6 11112|{}^6 11112|{}^6 4224||{}^6 11112||$ (нот. 16). Зафіксована й колядка, в якій не тільки редукована частина приспіву, а й кількість складів у рефрені зменшена до двох (${}^{\text{S}}\text{V}552;5$, нот. 17), що, зрозуміло, призводить до модифікації його музично-ритмічної форми: дві силабохрони рефрену виражені четвертними тривалостями – 22. Таке мутагенне перетворення рефрену ще й дає поштовх до зміни способу ритмічної організації: дольний тип ритму замість мірного, що зазвичай вживається в колядках групи Б. Музично-ритмічна форма колядки виду ${}^{\text{S}}2;5\text{B}/2_{\text{aaf};\text{a}}$ (де f – ритмічний малюнок рефрену 22) – ${}^{\text{m}}\text{R}^3 11112|{}^3 11112|^2 22||{}^3 11112||$.

За низкою характеристик колядки з ритмо-семантичною структурою вірша ${}^{\text{S}}\text{V}553;5$ і ${}^{\text{S}}\text{V}552;5$ (ритмічна форма – aaba, мелодична (з-поміж інших форм) – ${}^1\text{M}\alpha\beta\gamma;\beta$), форма вірша ${}^{\text{S}}\text{Vabp}$, *рідше – абрр'* [розрядка й виділення курсивом моє. – В. К.] уподібнюються до колядок типу А-2, які описав В. Гошовський [1, с. 90]. Проте на Підгорганні зафіксована й колядка, під час співу якої виконавець вільно переходив із ритмо-семантичної структури ${}^{\text{S}}\text{V}553;55$ на ${}^{\text{S}}\text{V}553;5$. Це ж слугує незаперечним доказом того, що насамперед колядки із ${}^{\text{S}}\text{V}553;5$ і ${}^{\text{S}}\text{V}552;5$ – наслідок пропуску (випадання) п'ятої й шостої силабічних груп колядок типу Б, а не додавання до колядок типу А ще однієї силабічної групи (трансформованого [розши-

реного] рефрену на кшталт: *Біг йому – Біг йому так дав; радуйся – радуйся, земле* тощо) ще й із заміною 4-складовості на 3-складовість, що вже геть суперечить усякій трансформаційній логіці.

Виняток хіба що може становити колядка з ${}^{\circ}\text{Ваб};\text{рб}$. Однак і вона споріднена з колядками типу А-2 (за В. Гошовським) тільки семантичною будовою вірша й загальною ритмічною формою. Її ж деталізована музично-ритмічна форма – ${}^{\circ}\text{R}^611121|{}^611121||{}^321|{}^611121||$ (нот. 18). Колядка виду ${}^{\circ}\text{BA}/2_{\text{bb};\text{g}}$ (де g – ритмічний малюнок 2-складового рефрену 21) має мелотематичну будову ${}^1\text{M}\alpha\alpha;\beta\gamma$. До того ж, ця колядка базується на повторності мелотематичного матеріалу кадансуючого характеру, як і в колядках виду ${}^{\circ}\text{B}/2_{\text{bd};\text{bbd}}$. Проте, треба сказати, колядка виду ${}^{\circ}\text{BA}/2_{\text{bb};\text{gb}}$ все ж таки – не результат пропуску (випадання) силабічних груп колядок типу Б, а наслідок цілком іншого мутагенного перетворення під впливом вальсовості, що веде до появи принципово відмінних (нетрадиційних) колядкових форм.

Окрім того на досліджуваному терені зафіксовано й колядку, в якій редуковані дві останні силабічні групи приспіву й повторюються перші два 5-складники. Таким чином, семантична будова поетичного тексту набуває вигляду ${}^{\circ}\text{Ваб};\text{абр};\text{с}$. Причому 5-складову текстову формулу приспіву *радуйся, земле* повністю не доспівають, а редукують останній склад: *радуйся, зем...* \Leftarrow *радуйся, зем[ле]* \Leftarrow *радуйся, земле*. Отже, ритмічна структура поетичного тексту цієї колядки – ${}^{\circ}\text{V}55;553;4$. Музично-ритмічна форма реструктуризованої трирядкової колядки виду ${}^{\circ}\text{B}/3_{\text{aa};\text{aac};\text{a4}}$ – ${}^{\circ}\text{R}^611112|{}^611112|{}^611112|{}^6123||{}^61111[\text{v}]||$, мелотематична – ${}^1\text{M}\alpha\beta;\alpha\gamma\delta;\varepsilon$ (нот. 19).

Трапився і зразок із семантичною структурою поетичного тексту ${}^{\circ}\text{Вабр};\text{с}$, в якій редуковано дві останні силабічні групи приспіву, а в його першій групі не доспівають три останні склади: *радуї... \Leftarrow радуї[ся, земле]* \Leftarrow *радуйся, земле* (нот. 20). Отже, вид ${}^{\circ}\text{B}/2_{\text{aac};\text{a2}}$ має ритмічну структуру поетичного тексту ${}^{\circ}\text{V}553;2$, музично-ритмічну форму ${}^{\circ}\text{R}^611112|{}^611112|{}^6123||{}^611[\text{v}]||$ та мелотематичну ${}^1\text{M}\alpha\beta\gamma;\delta$.

Подальший розпад традиційної семантичної структури колядок типу Б спостерігаємо у зразках, в яких редуковано весь приспів (другий рядок), і тільки рудименти частин тексткових формул *Світая, радуйся, дівоїко* тощо, вичленованих із їхніх повних форм, як-от: «*Світая, Світая Тройце, гей помилуй нас, Господь*», «*радуйся, радуйся, Земле, Син нам ся Божий народив*», «*дівоїко, гой-я, дівоїко, говори з нами тихойко*» – вказують на те, що такий однорядковий різновид із ${}^{\circ}\text{V}553$ виник унаслідок пропуску (випадання) приспіву (четвертої, п'ятої й шостої силабічних груп) колядок типу Б із ${}^{\circ}\text{V}553;553$. Колядки виду ${}^{\circ}\text{B}/1_{\text{aac}}$ мають музично-ритмічну форму ${}^{\circ}\text{R}^611112|{}^611112|{}^6123||$, мелотематичну – ${}^1\text{M}\alpha\beta\gamma$ (нот. 21).

Однак, треба зауважити, що навіть в одному селі подибуються однорядкові колядки з 3- (*дзвеніла*) і 4-складовим (*гей дай, Боже*) рефреном [3, с. 112, № 2], причому обидві вони виконуються на однакову мелодію, в якій, зрозуміло, при підміні 4-складового рефрену 3-складовим випадає друга складнота. Така мелострофа, як це характерно для колядок виду ${}^4\text{A}/1$, завершується на 5 шаблі, однак починається на 1-му, що притаманне колядкам типу Б. Та це, треба гадати, тіль-

ки вказує на взаємопроникнення структурних елементів двох різних колядкових типів – А і Б. Все ж для колядок виду ${}^{\circ}\text{B}/1_{\text{aac}}$ властивий початок наспіву на 1, 3 чи 5 шаблях, а закінчення – на 1-му. Щоправда В. Гошовський вважав колядки виду ${}^{\circ}\text{B}/1_{\text{aac}}$ результатом заміни у колядках виду ${}^4\text{A}/1$ 4-складового рефрену 3-складовим [25, с. 89].

На досліджуваному терені зафіксована й колядка з 3-складовим рефреном, редукованим приспівом і безпосереднім повторенням першої силабічної групи (${}^{\circ}\text{V}\alpha\text{aabr}$). Музично-ритмічна форма колядки виду ${}^{\circ}\text{B}/1_{\text{aac}}$ – ${}^{\circ}\text{R}^611112|{}^611112|{}^611112|{}^6123||$, мелотематична – ${}^1\text{M}\alpha\alpha\beta\gamma$ (нот. 22).

Окрім вищенаведених дворядкових колядок типу Б/2 на Підгорганні побутують і такі, в яких відсутній рефрен (${}^{\circ}\text{V}55;553$ і $55;543$). Перша з них має музично-ритмічну форму ${}^{\circ}\text{R}^611121|{}^611121||{}^611112|{}^611112|{}^6123||$ (вид ${}^{\circ}\text{B}/2_{\text{bb};\text{aac}}$) (нот. 23), друга – ${}^{\circ}\text{R}^712121|{}^712121||{}^712121|{}^62121|{}^6213||$ (вид ${}^{\circ}\text{B}/2_{\text{b+b+};\text{b+b4d}}$) (нот. 24). Зрозуміло, що дихорей 2121 в 4-складнику останньої музично-ритмічної моделі – наслідок злиття перших двох складнот трибрахія-хорея 11121. Семимірна ж структура 12121 утворилася шляхом додавання до дихорея 2121 ще однієї складноти на початку: $12121 \Leftarrow 1+2121 \Leftarrow 2121 \Leftarrow 1^{\wedge}1121 \Leftarrow 11121$. Однак, на відміну від попередніх різновидів колядок типу Б, таке випадання рефрену пов'язане не з повною (чи частковою) редукацією його тексткової формули, а з мелогеневою цих колядок: мутагенні перетворення мелодичної й музично-ритмічної форм спричиняють зміну семантичної структури – пропуск рефрену, а не навпаки.

Серед колядок типу Б на Підгорганні зафіксовано й такі, що не зазнали трансформації семантичної форми, однак постали внаслідок контамінації притаманних для колядок типу А і Б 5-складників із трибрахієм-ямбом 11112 та властивих для колядок типу В 3-складників із ритмом 224. Музично-ритмічна форма виду ${}^{\circ}\text{B}/2_{\text{aac};\text{aac}}$ – ${}^{\circ}\text{R}^611112|{}^611112|{}^{(8)}4224||{}^611112|{}^611112|{}^{(8)}4224||$ (нот. 25). Всі зразки мають мелотематичну будову ${}^1\text{M}\alpha\beta\gamma;\alpha\beta\gamma$. Звуковисотна лінія 5-складників цих колядок нагадує мелодичні контури 17-складових (5+5+7) весільних ладканок.

[Поширення в терені]

Колядки типу Б та його різновиди зафіксовані майже в усіх населених пунктах досліджуваної території (див. **карту К4а**). Треба гадати, що відсутність цього типу в ряді населених пунктів (однак не в усіх) – радше наслідок того, що опитані інформанти могли його й призабути, оскільки фольклористично-етнографічні експедиції часто мали розвідковий характер і не завжди вдавалося одразу натрапити на респондента, який добре володіє всім репертуаром. Хоча, варто зазначити, в поле зору збирачів зазвичай завжди потрапляли одні з кращих (нерідко єдині в селі) знавці народнопісенної творчості.

Колядки типу Б із **кристалічною** музично-ритмічною формою (вид/різновид ${}^{\circ}\text{B}/2_{\text{aac};\text{aac}}$), що виявляють диямбічну природу ритмічної організації в усіх силабічних групах, зафіксовані тільки у чотирьох селах – Підліски та Семичів Долинського й Гути та Раковець Богородчанського районів. Причому, як зрозу-

міло, цей вид/різновид не виявляє жодних ареалогічних особливостей.

Натомість найпоширенішими серед колядок типу Б, в яких наявна **трансформація** традиційної колядкової ритміки, є різновиди $^{3,553}Б/2_{aac;abc}$ та $^{3,553}Б/2_{aac;bbc}$. Вони приблизно в однакових пропорціях подібуються на всьому обстежуваному просторі (звичайно, за виключенням значної частини населених пунктів, де побутують інші види та різновиди колядок типу Б), проте не мають чіткої ареалогічної локалізації. Часто-густо навіть для сусідніх сіл притаманний той чи інший різновид із двох вищезазначених, а в с. Саджава Богородчанського району ці різновиди співіснують.

Інші ж види й різновиди колядок типу Б здебільшого побутують у кількох селах, а іноді є й одиничними. Так, зокрема, колядки різновиду $^{3,553}Б/2_{aac;bbd}$ зафіксовані тільки у селах Вільхівка та Ясеновець Рожнятівського району, колядки різновиду $^{3,553}Б/2_{bbc;bbc}$ записані лише у с. Брошнів і с. Дуба цього ж таки району. А от колядка різновиду $^{3,553}Б/2_{bbd;bbd}$ побутує тільки в с. Дуба на Рожнятівщині. Вид/різновид $^{3,553}Б/2_{b(4)b(4)d;bbd}$ зафіксований у п'яти селах Рожнятівського та в населених пунктах Лолин і Надіїв Долинського районів. Побутовув він (дарма, що його не рекордовано) і в с. Сваричів (автор цих рядків у юності неодноразово слухав цей твір під час шедрування на другий Святий /Щедрий/ вечір, однак інформанти, від яких записувався музичний фольклор цього села, підтвердивши, що він дійсно виконувався, так і не змогли його проспівати належним чином). Як видно із карти, правдоподібно, що різновид колядок виду $^{3,553}Б/2_{b(4)b(4)d;bbd}$ на досліджуваній території локалізується на підгірській частині міжріччя Чечви та Лімниці й у поріччі верхів'я Сівки. Наявність цього різновиду в с. Лолин, мабуть, треба вважати його периферійним засягом.

Загалом же колядки типу Б, в яких бодай в одній силабічній групі простежується підміна ямбічної мікроструктури 12 на хорейчну 21 поширені на більшості досліджуваної території. Однак колядки з такою заміною в трьох і більше силабічних групах подібуються (як і вид $^{3,553}Б/2_{b(4)b(4)d;bbd}$) тільки на підгірській частині міжріччя Чечви та Лімниці й у поріччі верхів'я Сівки, і також витворюють своєрідний мікроареал.

Колядки типу Б, в яких наявне зменшення чи збільшення кількості складів у силабічних групах або ж збільшення самих силабічних груп, зазвичай побутують тільки в одному – двох селах. Вид/різновид колядок $^{3,552}Б/2_{aac;bbcv}$ записаний у селах Пшеничники й Тисів Долинського та Сваричів Рожнятівського районів. Однак у с. Сваричів цей різновид зарековдовано від інформантки із с. Грабів. Водночас в останньому з цих сіл такої колядки не зафіксовано. Тому-то й цей факт жодним чином не відображено на карті.

Як одиничний прояв на досліджуваній території в с. Грабів на Рожнятівщині записано інший (близький до попереднього) різновид колядок типу Б – $^{3,552}БВ/2_{aac;abcv}$. Одиничними є й колядки видів/різновидів $^{3,562}Б/2_{aac;bbc}$ (с. Іванківка на Богородчанщині), $^{3,563}Б/2_{aac;bb^c}$ (с. Тисів Долинського району) та $^{3,66;553}Б/3_{aac;b1b1;bbc}$ (с. Нижній Струтин на Рожнятівщині).

Таким чином, колядки видів/різновидів $^{3,552}Б/2_{aac;bbcv}$, $^{3,552}БВ/2_{aac;abcv}$, $^{3,562}Б/2_{aac;bbc}$, $^{3,563}Б/2_{aac;bb^c}$ та $^{3,66;553}Б/3_{aac;b1b1;bbc}$ не виявляють жодних ареалогіч-

них ознак, оскільки розкидані островками на всій досліджуваній території.

Більша частина видів/різновидів колядок типу Б, в яких наявна **редукція** цілих силабічних груп, побутує в одному – чотирьох селах. Так, колядки виду $^{3,555}Б/2_{aac;aa(b)}$ зафіксовані тільки в трьох селах Богородчанщини – Дзвиняч, Космач, Лесівка. Близьку до цього виду колядку, в якій редукована остання силабічна група приспіву та розширена до шести складів його перша музично-синтаксична стопа (вид/різновид $^{3,365}Б/2_{aac;b+ba}$), записано в с. Слобода-Болахівська Долинського району. Серед двох різновидів колядок типу Б, в яких редуковано передостанню (п'яту) й останню (шосту) силабічні групи приспіву, колядки з традиційним трискладником рефрену 123 (різновид $^{3,5}Б/2_{aac;a}$) зафіксовані у двох селах Долинського (Підліски й Пшеничники) та стількох же Богородчанського районів (Космач і Саджава), а з анапестом 224 у рефрені (різновид $^{3,5}БВ/2_{aac;a}$ як одиничний варіант) у с. Максимівка на Долинщині. До того ж, у с. Саджава записано ще й вид/різновид колядок типу Б із двоскладовим рефреном і редукованими п'ятою й шостою силабічними групами ($^{2,5}Б/2_{aaf;a}$). Близька за однією зі структурних характеристик до попередньої (двоскладовість рефрену) колядка виду $^{2,5}БА/2_{bb;gb}$ як одиничний прояв зафіксована в с. Дуба на Рожнятівщині. Одиничними є й колядки, в яких редуковані п'ята й шоста силабічні групи (в одному з них ще й семантично повторюються перші два 5-складники), а в четвертій недоспівають складі – види $^{3,4}Б/3_{aac;aac;a4}$ (с. Бабче на Богородчанщині) та $^{3,2}Б/2_{aac;a2}$ (с. Манява також Богородчанського району).

Натомість колядки, в яких редуковано цілий приспів (вид $^{3}Б/1_{aac}$), зафіксовано аж у одинадцяти населених пунктах: у п'яти селах Долинського (Кальна, Максимівка, Новошин, Старий Мізунь і Підліски), у стількох же населених пунктах Богородчанського (Богрівка, Гута, Кричка, Пороги та Яблунька) та в с. Сливки Рожнятівського районів. Таким чином, цей вид витворює два мікроареали, один із яких умовно локалізується в басейні злиття рік Мізунки та Свічі, інший – у верхів'ї ріки Бистриці-Солотвинської в районі витоку Лукви. Як одиничний прояв у с. Молодків Богородчанського району зафіксовано подібний до попереднього різновид колядки виду $^{3}Б/1_{aac}$. Однак цей населений пункт розташований дещо в стороні (хоча й на невеликій відстані) від одного (ближчого) з мікроареалів колядок виду $^{3}Б/1_{aac}$.

Отже, види й різновиди колядок типу Б, в яких наявна **редукція** цілих силабічних груп, як видно із карти, загалом **виокремлюються в два мікроареали**: один із них локалізується в басейні злиття рік Мізунки та Свічі й захоплює середню частину басейну Лужанки, інший – у верхів'ї Бистриці-Солотвинської в районі витоку Лукви та ще у кількох населених пунктах, близьких до означеної території. Вид $^{2,5}БА/2_{bb;gb}$, який побутує в с. Дуба на Рожнятівщині, до уваги не береться, оскільки, як зазначалося, він утворився в результаті принципово відмінних модифікаційно-трансформаційних перетворень від колядок типу Б з редукованими силабічними групами. Цей тип якраз знаходиться в епіцентрі ареалу колядок типу Б, в яких

відбувається перехід від традиційної колядкової ритміки до вальсової шляхом хорейзації цілого наспіву.

Два види колядок типу Б, в яких відсутній рефрен, але наявний приспів, також зафіксовані на досліджуваній території в одиничних варіантах: вид $^{53}B/2_{aa;aac}$ – у с. Пациків Долинського, а вид $^{54}B/2_{b+b+;b+b4d}$ – у с. Дуба Рожнятівського районів. Не важко зауважити, що вид, для якого притаманна хорейчна природа ритмічної форми ($^{54}B/2_{b+b+;b+b4d}$) побутує в населеному пункті, який є епіцентром перетворення колядковості у вальсовість. Натомість вид колядки $^{53}B/2_{aa;aac}$ зафіксовано поряд із одним із мікроареалів колядок типу Б, в яких редукуються силабічні групи.

Різновид $^{3;553}BB/2_{aac;aac}$, в якому наявна контамінація зі структурним елементом колядок типу В (3-складовий рефрен із анапестичною музично-ритмічною формою 224), зафіксований у двох населених пунктах Рожнятівщини (села Ілемня та Луги) і в селах Максимівка й Лолин Долинського району. Як видно із карти, цей різновид у сукупності з двома іншими – з анапестом 224 у рефрені (види $^{3;552}BB/2_{aac;abc}$ та $^{3;5}BB/2_{aac;a}$) – витворює невеличкий мікроареал, який локалізується в міжріччі середньої течії Свічі та Чечви.

Загалом же види й різновиди колядок типу Б, групуючись між собою, витворюють на досліджуваній те-

риторії три мікроареали. Перший із них локалізується в центральній частині Долинського району в басейні злиття Мізунки зі Свічею й захоплює басейн середньої течії Лужанки з одного боку та міжріччя Свічі й Чечви (крайні західні села Рожнятівщини) в районі рік Ілемки та Манявки – з іншого. У цьому мікроареалі сконцентровані види й різновиди з редуцією силабічних груп приспіву або ж контамінацією з анапестичним 3-складником колядок типу В. Другий мікроареал, в якому колядки типу Б еволюціонують в напрямі підміни традиційної колядкової ритміки вальсовою, окреслюється підгірською частиною міжріччя Чечви й Лімниці та поріччя Сівки. Для третього мікроареалу (як і для першого) притаманні види й різновиди, в яких наявна редуція силабічних груп приспіву. Цей мікроареал локалізується в басейні середньої течії Бистриці-Солотвинської (з епіцентром у районі витоку Лукви з одного боку та Манявки – з іншого).

Отже, колядки типу Б, що побутують на Підгор'янні при визначенні мелодіалектів на обстежуваному обширі слугують тільки додатковим критерієм. Проте вони є, передовсім, беззаперечним доказом **типологічної гетерогенності** народновокальної традиції цього терену, що, насамперед, засвідчує пізнє заселення цього локального регіону різномірним населенням.

Література

1. Гошовский В. У истоков народной музыки славян: Очерки по музыкальному славяноведению. – Москва: Сов. композитор, 1971. – 304 с.
2. Коваль В. До питання еволюції колядкових форм: Декілька спостережень над колядками с. Дуба // Народознавчі зошити: Двомісячник Інституту народознавства Національної Академії Наук України. – 1999. – №3 (27). – С. 376 – 378.
3. Коваль В. До питання про трансформацію колядкових форм: пропуск (випадання). (За матеріалами з Північно-Західного Підгор'яння) // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. – Серія: Мистецтвознавство. – 1999. – № 2. – С. 110 – 113.
4. Луканюк Б. Усічення // Проблеми етномузикології: Зб. наук. праць / Упор. О. Мурзина. – Київ: Вид-во НМАУ ім. П.І. Чайковського, 1998. – Вип. 1. – С. 34 – 48.
5. Мишанич М. Народна вокальна творчість Львівщини: В 2 ч. і 2 кн. / Систематизація та заг. редакція Б. Луканюка. – Львів, 1985, 1987. – Рукопис деп. у ЛНБ: Відділ мистецтв, од. збер. 33135/1-2 (муз.). – Ч. 1. – Кн. 1: Мелодії. – 1985. – 178 с. – Ч. 2: Мелодії і тексти. – 1987. – 189 с.

Василий Коваль (Львів)

ТРАНСФОРМАЦИОННО-МОДИФИКАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В 13-СЛОЖНЫХ КОЛЯДКАХ (ПО МАТЕРИАЛАМ ИЗ ОКОЛИЦ НА СЕВЕРО-ЗАПАД ОТ ГОРГАН)

В статье на локальном материале из так называемого Подгор'янья (северо-западных склонов Карпат и предгорной полосы) рассматриваются трансформационно-модификационные процессы в 13-сложных колядках, которые В. Гошовский определил как тип Б. На Подгор'янье колядки этого типа эволюционируют в двух направлениях: 1) в сторону модификации традиционной колядковой ритмики и подмены ее вальсовой; 2) в сторону трансформации слогочисловой и семантической структуры строфы способом пропуска (выпадения) или прибавления силабических групп, или же увеличения (расширения) либо уменьшения (сужения) в них количества слогов.

Ключевые слова: колядки, трансформационно-модификационные процессы, мелотипология, мелогеография

Vasyl Koval (Lviv)

TRANSFORMATIONAL AND MODIFICATION PROCESSES IN 13-SYLLABIC CAROLS (BY THE NORTH-WESTERN SLOPES OF GORGANS AND FOOTHILLS LINE)

The article, based on the local material from the territories of the so-called Pidhorhannya (north-western slopes of Gorgans and foothills line), is considering transformational and modification processes in 13-syllabic carols, which belong to type B, by definition of V. Hoshovskyj. In Pidhorhannya the carols evolve in such two ways: 1) in the direction of modifying of traditional carol rhythm and substituting it by waltz-one; 2) in the direction of transformation of the syllabic and semantic structure of the verse by omitting (drop out) or addition the whole syllabic groups or even increasing (enlargement) or decreasing (narrowing) the number of its syllables.

Keywords: carols, transformation and modification processes, melotypology, melogeography.

Музичні приклади

Буквенно-цифрове кодування пісенного типу та його розгалужень
(робоча версія)

Виокремлення в рамках пісенного типу його видів і різновидів вимагає нового підходу до методики їх кодування із застосуванням уже ustalених у науковій практиці систем: структура вірша (^cV), музично-ритмічна форма (^mR), семантична форма (^sV), мелотематична форма (^tM).

Для позначення пісенних типів даємо узвичасний символічний код із однієї чи більше зазвичай великих літер, після скісної риски виписуємо цифру, що вказує на кількість рядків у строфі. Для вирізнення видів і різновидів застосовано позначення зліва та справа від кодів відповідно у верхньому й нижньому індексах, які характеризують визначальні складові мелотипів:

зірочкою (*) у верхньому індексі за вже ustalеною традицією зазначено базифіковані форми

знак оберненої коми (°) у верхньому індексі вказує на похідність типу та його видів і різновидів.

цифри зліва у верхньому індексі показують структуру рефрену

70

1. ^{3:553}Б/2_{aac;aac} Семичів

♩ = 132

2. Рос-ло де-рев-ко тон-ко ви-со-ко зе-ле-на
Зе-ле-на яб-лонь чер-во-ні яб-ка зро-ди-ла

2. ^{3:553}Б/2_{aac;abc} Мислівка

♩ = 140 Чітко. Виділяючи.

1. Ой в ліс-кув ліс-ку на жов-тім піс-ку при Ти^c - сі
При Ти^c - сі в лу-зі при^c ка - ли-но - вий го^л лу - зі

2. Жа-ла О-лен-ка я - ру ше-ни-цю при Ти^c - сі

При Ти^c - сі в лу-зі при^c ка - ли-но - вий го^л лу - зі

3. Ой жа-ла жа-ла сніп - ки скла-да-ла при Ти^c - сі

При Ти^c - сі в лу-зі при^c ка - ли-но - вий го^л лу - зі

4. На-ди-шов ту-ди крас-ний мо³ - лод-чик при Ти^c - сі

При Ти^c - сі в лу-зі при^c ка - ли-но - вий го^л лу - зі

5. По-за-ви-дів же на⁵ пше^л - ни - чей-ку при Ти^c - сі

При Ти^c - сі в лу-зі при^c ка - ли-но - вий го^л лу - зі

6. Ой бо ще не^л так на дів-чи-ной-ку й при Ти^c - сі

При Ти^c - сі в лу-зі при^c ка - ли-но - вий го^л лу - зі

3. $\frac{3:553}{B/2_{aac;bbc}}$

Сваричів

 $\bullet = 128$ Чітко. Виразно.

1. Дів - чи - на крас - на во - ли - ки пас - ла вя - ли - ні

Гей же вя - ли - ні при зе - ле - нень - кій ду - би - ні

4. $\frac{3:553}{B/2_{aac;bbc}}$

Вільхівка

 $\bullet = 192$

2. По - під ню хо - дить крас - на ді - воч - ка зе - ле - на

$\bullet = 64$
Зе - ле - на яб - лінь чер - во - ні яб - ка зро - ди - ла

5. $\frac{3:553}{B/2_{bbc;bbc}}$

Дуба

 $\bullet = 204$ Легко. Виразно.

1. Ой в сад - ку в сад - ку со - ків ще - бе - че вин - на - я

Вин - на - я яб - лоу́нь чер - во - ні яб - ка зро - ди - ла

6. $\frac{3:553}{B/2_{bbd;bbd}}$

Дуба

 $\bullet = 52$ Легко. Виразно.

1. Гос - по - да - рень - ку ніц не ду - май - те вин - на - я

Вин - на - я яб - лоу́нь чер - во - ні яб - ка зро - ди - ла

7. $\frac{B/2_{b(4)b(4)d;bbd}}$

Нижній Струтин

 $\bullet = 64$

1. Щед - рий ве - чір доб - рий ве - чір ми у вас

При - слав нас Гос - подь на по - ра - доч - ку тут до вас тут до вас

2. Дай же вам Бо - же сто кіп пше - ни - ці вро - ди - ти

Дай же вам Бо - же в щас - тю здо - ро - в'ю про - жи - ти про - жи - ти

8. $\text{3:552} \text{Б}/2_{\text{aac;bbc}\vee}$

Сваричів

$\text{♩} = 120$ **Чітко. Виразно.**

1. А з го-ру з до-лу та й з до-лі-шень-ки ро - ди - ся

Ро - ди-ся жи - то тай пше - ни-чень - ка крас - на

9. $\text{3:552} \text{БВ}/2_{\text{aac;abc}\vee}$

Гравів

$\text{♩} = 164$

1. Й а в го - рі в го - рі в шов-ко-вій тра - ві зе - ле - ний

Зе - ле-ний о - воч чер-во-ні яб - ка зро - див

10. $\text{3:562} \text{Б}/2_{\text{aac;bbc}}$

Іваниківка

$\text{♩} = 168$

2. При-йшов до не - ї та-тунь-ко ї - ї ду - на - ем

Ду - на - ем мо - рем Ма-рій-ко сер-день - ко мо - є

11. $\text{3:563} \text{Б}/2_{\text{aac;bb}^{\wedge}\text{c}\cdot}$

Тисів

$\text{♩} = 136$

1. Ой у са - доч - ку ви - но - гра - доч - ку

вид - на - я Вид - на - я яб⁵ - лунь

чер - во - ні яб - лич - ка зро - ди - ла

12. $\text{3:66:553} \text{Б}/3_{\text{aac;b}^{\wedge}\text{b}^{\wedge}\text{bbc}}$

Нижній Струтин

$\text{♩} = 196$

1. Ой чи с вдо-ма гос - по - да-рень-ко яс-ний же

Яс - ний мі - ся - чень - ко Ва - си - лю сер - день - ко

Го - во - ри зна - ми Щед-рів-нич-ка - ми сти-хень - [ка]

13. $\text{3:5} \text{B}/2_{\text{aac;aa(b)}}$

Лесівка

$\text{♩} = 162$

1. Ой пле-ло пле-ло рай-ське де-рев-це в не-ді - лю

В не - ді - лю ра - но зе - ле - не й ви - но

14. $\text{3:6} \text{B}/2_{\text{aac;b+(a)}}$

Слобода-Болахівська

$\text{♩} = 156$ Чітко. Виразно.

1. А в ліс-ку в ліс-ку на жов-тім піс-ку Ма-ру - се

На - ша Ма - ру - сень - ко го - во - ри зна - ми

15. $\text{3:5} \text{B}/2_{\text{aac;a}}$

Пшеничники

$\text{♩} = 180$ Зручно. Невимушено.

1. А в го - рі в го - рі в шов - ко - вій тра - ві

в не - ді - лю В не - ді - лю ра - но

16. $\text{3:5} \text{B}/2_{\text{aac;a}}$

Максимівка

$\text{♩} = 80$ Звучно. Урочисто.

1. Ой у лі - соч - ку те й на пі - соч - ку

си - на - я Си - ня ко - ру - гов

Транскрипція зроблена за однією з інформанток. Друга ж тільки підспівувала їй квінтою вище. Виконавцем підігравав також скрипаль.

17. $\text{♩} = 68$ $\text{♩} = 68$ $\text{♩} = 68$ Б/2_{aa}f;a

Саджава

$\text{♩} = 68$ **Поважно. Виразно.**

1. Ой пли - ло пли - ло рай - ське де - рев - це

Ру - жа ру - жа - ка - ли - на

Всі "в'їзди" в ноту і "з'їзди" – нерегулярні. Групи з двох вісімок можуть виконуватися не тільки як квінтолі (що зазначено), а й як тріолі: $\text{♩} = 68$ $\text{♩} = 68$ $\text{♩} = 68$.

74

18. $\text{♩} = 60$ $\text{♩} = 60$ $\text{♩} = 60$ БA/2_{bb};gb

Дуба

$\text{♩} = 60$ **Легко. Виразно.**

1. Ой в го - рі в го - рі я - вір зе - ле - ний

Зо - ре я - вір зе - лен...

19. $\text{♩} = 160$ $\text{♩} = 160$ $\text{♩} = 160$ Б/3_{aa};aac;a4

Бабче

$\text{♩} = 160$

1. По - за сто - ло - ви си - дять лю - до - ви

По - за сто - ло - ви си - дять лю - до - ви

ра - дуй - ся Ра - дуй - ся зем...

20. $\text{♩} = 72$ $\text{♩} = 72$ $\text{♩} = 72$ Б/2_{aac};a2

Манява

$\text{♩} = 72$

2. Ой зі - йшла зі - йшла чор - на - я хмар - ка [ой]

ра - дуй - ся Ра - дуй

21. $\text{m}^{\text{m}^2}\text{B}/1_{\text{aac}}$

Новошин

 $\text{♩} = 184$ Впевнено. Напористо.

1. А вго - рі вго - рі сто - йит на - ме - тец
 сла - но - є
 і т. д.

Одна з інформанток, недоспіваючи до кінця рефрен, вступала на останній його вісімці, а іноді й швидше. Друга ж, витримуючи рефрен до кінця, підохплювала наступну строфу здебільшого на третій складоноті.

22. $\text{m}^{\text{m}^2}\text{B}/1_{\text{aac}}$

Молоджів

 $\text{♩} = 116$ Зручно. Невимушено.

1. Ой у ді - вонь - киⁱ ой у ді - вонь - киⁱ
 пе - ред вік - нонь - ки ді - вонь - ко

23. $\text{m}^{\text{m}^2}\text{B}/2_{\text{bb};\text{aac}}$

Паціків

 $\text{♩} = 140$ Звучно. Зв'язно.

1. Ой се - ред се - ла корш - монь - ка но - ва
 В не - ді - лю ра - но зе - ле - не ви - но са - дже - но

24. $\text{m}^{\text{m}^2}\text{B}/2_{\text{b+b+};\text{b+b4d}}$

Дуба

 $\text{♩} = 142$ Спокійно. Виразно.

1. Там за сті - но - ю за зо - ло - то - ю
 Під бо - ром бо - ром під зе - ле - ним я - во - ром

25. $\text{m}^{\text{m}^2}\text{B}/2_{\text{aac};\text{aac}}$

Лемня

1. Бу - ла в ма - тін - ки од - на до - неч - ка на Різд - во й
 На Різд - во ра - но дзе - ле - не ви - но са - дже - но